

Groningen, 12 juli 2020
Betreft: Reactie advies 'Op Steviger Grond'

Geachte leden van de Kunstraad, Gemeenteraad en Provinciale Staten Groningen,

Allereerst zijn wij ingenomen met de beoordeling die wij van de Kunstraad hebben ontvangen en waarin hij zijn waardering uitspreekt voor het Haydn Jeugd Strijkorkest. De vaststelling van de Kunstraad dat het HJSO een waardevolle positie inneemt als enige jeugdstrijkorkest in de klassieke muziekketen en een goede staat van dienst heeft als kweekvijver voor jong klassiek talent, is voor ons een erkenning voor jarenlang hard werken.

Ondanks deze, in grote lijnen, inhoudelijk positieve beoordeling, adviseert de Kunstraad aan Gemeente en Provincie om ons voor de periode 2021-2024 niet te subsidiëren. Dat is bijzonder teleurstellend. In deze brief reageren wij daarom op het advies van de Kunstraad en doen wij een dringende oproep aan de Gemeente en Provincie om dit negatieve advies niet over te nemen.

Schakel in de keten

Al ruim drie decennia lang is het HJSO dé plek voor jong strijkerstalent in het noorden om zich te ontwikkelen. Het HJSO speelt op topniveau en mag worden gerekend tot de beste jeugdstrijkorkesten van Nederland. Van de kandidaten wordt behalve een hoog speelniveau ook ambitie en inzet verwacht. Het HJSO stelt de podiumprestatie centraal en mede daarom zijn de eisen relatief zwaar.

Het Haydn Jeugd Strijkorkest is hiermee een wezenlijk onderdeel van de keten klassieke muziek in Groningen. De Kunstraad schrijft zelf ook: *"Het HJSO vormt als vrijetijdsorkest een verdienstelijke schakel in de klassieke muziekketen van jong talent dat doorstroomt naar de vakopleidingen of muziekeducatie."* Deze keten begint al bij het Haydn Voorbereidend Strijkorkest, waar jonge kinderen worden voorbereid op het spelen op topniveau en op deelname aan het Haydn Jeugd Strijkorkest. Het HJSO biedt het jong talent training en ontwikkeling in orkest- en samenspel en begeleidt en stimuleert de leden tot het niveau van de muziekvakopleiding. Het HJSO is verweven met onder andere het Peter de Grote Festival, het Prins Claus Conservatorium, het Noordpool Orkest, het Kamerorkest van het Noorden en het Noord-Nederlands Orkest; organisaties waar onze leden naar kunnen doorstromen en verder aan hun muzikale ontwikkeling kunnen werken. Dat is essentieel. Om ook in de toekomst voldoende musici in de professionele orkesten te hebben, is een continue leerlijn nodig, die alles bij elkaar ongeveer 20 jaar duurt.

Groningen heeft door de inspanningen van deze instellingen veel te bieden op het gebied van muziek. Er loopt een vloeiende lijn, van jonge kinderen naar volwassenen die het professionele leven in gaan. Wanneer één van de schakels uit deze keten zou worden verwijderd, zou dat de infrastructuur sterk verstoren. Het HJSO heeft in deze keten een belangrijke functie als opleider en plek voor talentontwikkeling. Als onze kweekvijver niet of niet goed functioneert, valt een essentiële functie uit de keten weg, waarmee de beoefening van klassieke muziek door talent van eigen, Groninger bodem in gevaar komt. Zonder deze doorlopende lijn wordt het voor festivals bovendien een stuk lastiger om hun programmering rond te krijgen.

Het advies van de Kunstraad verbaast ons des te meer, omdat zowel de Gemeente als de Provincie Groningen talentontwikkeling als een speerpunt beschouwen. In de kadernota Cultuur van de Gemeente Groningen is te lezen dat het ontwikkelen van talent wordt beschouwd als een investering in de toekomst van cultuur en de toekomst van de samenleving. Creatieve en artistieke talenten worden van essentieel belang gevonden voor de bloei, het niveau en de dynamiek van het (culturele) leven in Groningen. De gemeente schrijft zelfs: *"De focus in deze strategie ligt met name bij talenten die beschikken over de capaciteiten om hun artistieke en creatieve talent op een hoog niveau te beoefenen. Die er professioneel mee bezig zijn, maar hun weg in de beroepsuitoefening nog moeten vinden."* Dit is exact hetgeen waarbij

het HJSO zijn leden probeert te ondersteunen – talentontwikkeling is onze kernactiviteit. De educatieve functie van het HJSO is van onschatbare waarde voor de talentontwikkeling van vele individuele musici.

Kracht van het Haydn Jeugd Strijkorkest

Het HVSO & HJSO zijn de natuurlijke opvolger voor kinderen die in de klas of elders met klassieke muziek in aanraking zijn gekomen en zo hun talent en liefde voor muziek hebben ontdekt. Het is ontzettend belangrijk dat er een plaats is voor kinderen om hun talent verder te ontwikkelen. Een mooi initiatief om dit te stimuleren is het project 'Muziek in de klas'. Doel: alle leerlingen in het basisonderwijs structureel in contact brengen met muziek, in de breedste zin van het woord. Het Haydn Jeugd Strijkorkest vervult hierin een belangrijke functie. Maar wie maakt dan straks die muziek, als muziekscholen worden wegbezuinigd en nu ook onze stichting en andere ensembles en instellingen aan de beurt lijken te zijn? Het beoogde doel zal op deze manier niet worden behaald.

Ook voor veel docenten in de stad en regio zijn onze orkesten erg belangrijk. Samenspel is een belangrijk onderdeel om verder te groeien en jezelf te ontwikkelen. Individuele docenten kunnen dit niet bieden, omdat er vaak teveel verschillende instrumenten zijn en het aantal leerlingen juist te laag is. Om kinderen enthousiast te houden tijdens de vaak ingewikkelde pubertijd zijn wij een onmisbaar element.

Voor deze getalenteerde jongeren is het dus van wezenlijk belang dat er een jeugdorkest op hoog niveau is, waar ze ervaring kunnen opdoen met het geven van concerten en samenspel en ook om andere getalenteerde strijkers uit de regio te leren kennen. Onze orkestleden worden van jongs af aan gevormd in 'teamsport': samenwerking, naar elkaar luisteren en met elkaar omgaan in de unieke setting van een strijkorkest. Een onmisbare aanvulling op ieders individuele les.

Afgezien van het feit dat het HVSO/HJSO een broedplaats is voor vakstudenten en musici, zijn we ook een permanente kweekvijver van muzikliefhebbers en concertbezoekers van alle generaties; de muziek van je jeugd is de muziek van je leven!

Kernpunten

We erkennen dat er verbeterpunten zijn en dat we nog kritischer kunnen kijken naar hoe we onszelf als organisatie fris houden en nieuw publiek blijven bereiken. Maar dit vraagstuk is breed en omvat veel meer dan het HJSO. Ook veel andere organisaties die zich richten op de beoefening van klassieke muziek in Groningen (en daarbuiten overigens) hebben hiermee te maken. Hieronder gaan we in op de punten die de Kunstraad in dit kader in ons deel van het advies heeft benoemd, te weten inclusie, diversiteit en vernieuwing.

Als HJSO hebben we een duidelijke taak voor de basis; we leveren een basis voor jong talent. We begrijpen dat de Kunstraad nadruk legt op de noodzaak van vernieuwing en diversiteit. De missie van het HJSO is om talent te ontwikkelen en wij selecteren daarom op aanleg. Dit zou opgevat kunnen worden als een niet-inclusief uitgangspunt. We proberen echter wel degelijk een brede doelgroep te bereiken en enthousiast te maken, door bijvoorbeeld ook concerten op basisscholen te organiseren.

De stelling van de Kunstraad dat het HJSO niet reflecteert op de Code Culturele Diversiteit, is daarom naar ons inzien te kort door de bocht. Met onze activiteiten en de locaties waar we optreden, denken we na over hoe we binnen onze mogelijkheden een zo divers mogelijk publiek kunnen bereiken. Voorbeelden hiervan zijn onze jaarlijkse concerten bij verzorgingstehuizen en UMCG KinderTV – doelgroepen die normaal gesproken minder gauw in aanraking komen met klassieke muziek. Tevens geven wij concerten op basisscholen om jonge kinderen op speelse wijze kennis te laten maken met klassieke muziek. Een mooi voorbeeld hiervan is het concert in Wijkcentrum het Dok in Lewenborg vorig jaar, waar leerlingen van diverse basisscholen bij aanwezig waren. Samen met deze kinderen maakten we een speciaal lied. Voor veel kinderen was dit hun eerste aanraking met klassieke muziek – een onvergetelijke en waardevolle ervaring, zowel voor hen als voor ons.

Een groep die vaak tussen wal en schip valt zijn de middelbare scholieren. Sinds een aantal jaar werken wij samen met het Harens Lyceum, waar we met de leerlingen twee avonden een concert verzorgen voor 600 mensen. Deze concerten in een bomvol auditorium zijn jaarlijks een geweldig succes. Veel jonge

mensen zijn dan bezig met klassieke muziek – en dat terwijl in het land juist steeds minder leerlingen voor het vak muziek kiezen. Muziekdocenten en projectleiders Jasper Verkuil en Kirsten Holwerda zijn dan ook ontzettend blij met de samenwerking met het HJSO. *“De deelname van het HJSO aan onze klassieke muziekkavonden is voor onze leerlingen die buiten school meestal niet in aanraking komen met klassieke muziek, de perfecte kennismaking met dit genre. Dat geldt ook voor alle familieleden, vrienden en klasgenoten die komen kijken, waarvan een groot deel gebruikelijk niet naar klassieke concerten zou gaan. In het levendige muzikale schoolklimaat dat we op het Harens Lyceum hebben, vinden we klassieke muziek naast pop en jazz dan ook net zo belangrijk, wat tegenwoordig in het voortgezet onderwijs een uitzondering is.”*

De concerten op het Harens Lyceum resulteren bovendien in de aanwezigheid van een grote groep scholieren tijdens ons eigen Zomerconcert aan het eind van het seizoen, wat aantoont hoe we jongeren enthousiast maken en houden voor klassieke muziek. Verkuil en Holwerda: *“Bij het HJSO spat het plezier eraf, zodat onze leerlingen andere jongeren super hard zien werken aan een muzikale toekomst. Het is heel inspirerend om te zien en daardoor een muzikale ontmoeting die meer betekent dan alleen het bezoeken van een klassiek concert.”*

Het HJSO doet wat mogelijk is binnen de marges en tijd die het heeft. We zijn een kleine organisatie en werken met schoolgaande jongeren. Ieder jaar opnieuw kiezen we voor een afwisselend repertoire van traditionele klassieke werken tot barokmuziek en (nieuwe) hedendaagse composities. Tevens werken we graag samen met andere organisaties, zowel in de sector klassieke muziek als in andere sectoren. Voorbeelden hiervan zijn onze optredens bij Soundsofmusic, het festival in Groningen voor nieuwsgierige oren. De uitdagende, moderne muziek van hedendaagse componisten die hier geprogrammeerd wordt, is een waardevolle toevoeging aan het repertoire van het orkest. Daarnaast spelen we ieder jaar arrangementen van popliedjes. In 2017 traden we bijvoorbeeld samen met Wia Buze op met *‘t Het nog nooit zo donker west’* van Ede Staal. Tijdens de coronacrisis werkte het HJSO mee aan het *‘We’ll Meet Again’*-initiatief van Reinout Douma (Noordpool Orkest) en Karin Noeken (De Steeg). Ook schrijven we compositieopdrachten uit, die jongeren de kans geven en uitdagen ook deze kant van zichzelf te ontwikkelen.

Voor zowel het HVSO als het HJSO geldt dat ze soms op onverwachte locaties spelen en regelmatig onverwachte reacties horen. De buitenlandse concertreis van afgelopen jaar naar Bosnië en Herzegovina, een land in opbouw na de burgeroorlog in 1992-1995, is hier een goed voorbeeld van. Het orkest wist daar een publiek te raken dat soms nog nooit klassieke muziek had gehoord. Anes Rustempasic, afkomstig uit Bosnië en vader van twee kinderen die in het HVSO en HJSO hebben gespeeld, was nauw betrokken bij de organisatie van deze reis: *“Wat mij het meeste heeft geraakt is hoe de kinderen van de muziekschool reageerden op Jan Ype (red: dirigent), hun ogen en aandacht, en het plezier waarmee ze samenspeelden met het HJSO. Wat ik veel hoorde is dat mensen mij bedankten voor het brengen van zo’n goéd jeugdorkest naar Bosnië. Iedereen zei: wanneer komen jullie weer? We hebben de mensen in Bosnië en met name de jongeren laten zien dat muziek verbindt en geen grenzen kent. Als een paar Bosnische kinderen kiezen voor een toekomst in de muziek doordat ze het HJSO hebben horen spelen, dan is onze missie geslaagd.”*

In de afgelopen 30 jaar hebben we veel ervaring opgedaan, maar we leren nog altijd bij in een steeds veranderende context. Het HJSO is een sterk, duurzaam merk met een solide, hoge kwaliteit – maar we willen scherp blijven en altijd verder blijven kijken naar verbetering. Het advies van de Kunstraad heeft de noodzaak daartoe bevestigd.

Voor het HVSO liggen er voor komend seizoen plannen voor een samenwerking met het Groninger Kinder- en Jeugdkoor, om gezamenlijk liedjes van Annie MG Schmidt te presenteren aan een breed publiek. Bij het HJSO staat onder meer een samenwerkingsverband gepland met een van Groningens cultuurpijlers, het Noord-Nederlands Orkest, onder leiding van de vaste gastdirigent, Anthony Hermus (tevens artistiek adviseur van de Nationale Jeugdorkesten Nederland). Een voorbeeld in optima forma van hoe de keten werkt. Volgens Hermus functioneert het Haydn Jeugd Strijkorkest als voedingsbodem

en basis voor de veelzijdige ontwikkeling in het samenspelen van veel bijzondere jonge talenten. *"Samen met de andere klassieke instellingen vormt het Haydn Jeugd Strijkorkest een belangrijk deel van het fundament voor bloeiende klassieke muziek in het noorden: het fundament voor maatschappelijke verbinding, door muziek. De waarde en functie van klassieke muziek in de samenleving is heel bijzonder. Klassieke muziek pakt je, neemt je mee, geeft je impulsen, kan je troosten, kan je steunen, kan je raken. Klassieke muziek verbindt. Juist in dit perspectief is de veelzijdigheid en grote maatschappelijke uitstraling van onschatbare waarde. Essentieel voor een bloeiende culturele infrastructuur en essentieel voor een gezond fundament: op stevige grond."*

Financiering

De mix van publieke en private ondersteuning is de financiële basis van het HJSO. Naast een hoofdsponsor die bereid is een groot bedrag bij te dragen, is blijvende financiële ondersteuning door overheden essentieel voor de continuïteit van het HJSO. Dat betekent dat het vooralsnog onzeker is of al onze activiteiten de komende jaren doorgang kunnen vinden - activiteiten die tot de kernopdracht van het HJSO behoren en bijdragen aan het behalen van onze doelstelling: het opsporen en begeleiden van extra getalenteerde jonge strijkers in Noord-Nederland.

De Kunstraad geeft dit zelf ook aan: *"In de sectoren film en klassieke en hedendaagse muziek vielen positief beoordeelde aanvragers die geen prioriteit kregen om financiële redenen af, waardoor het culturele aanbod hier minder in evenwicht is."* En: *"Het wegvallen van de instellingen met een B-status heeft met name op het gebied van de klassieke muziek grote gevolgen. Hier raakt het aanbod in deze sector uit evenwicht."* De Kunstraad erkent dus dat hij het evenwicht verstoort – maar lijkt daarbij geen rekening te houden met de verregaande consequenties voor onze organisatie.

We vragen een relatief laag bedrag aan subsidies, waar het hele jaar door veel voor wordt gerealiseerd. Door de onzekere situatie op het gebied van sponsoring is subsidie vanuit de gemeente en provincie voor ons van wezenlijk belang. We denken niet dat het haalbaar is om hogere recettes te vragen aan onze podia, die het ook steeds moeilijker hebben (nu in crisistijd helemaal). Het uitzicht op blijvende ondersteuning voor de komende jaren vanuit de overheden zou voor ons dus niet alleen van grote waarde zijn, maar essentieel voor onze continuïteit en het in stand houden van de talentontwikkelingsketen in Groningen.

Het opleiden en ontwikkelen van jong talent is onze kernactiviteit. Dit is waar we ons met een klein maar gepassioneerd team het hele jaar door en jaar na jaar mee bezighouden. We geloven dat onze jonge strijkers dit verdienen en nodig hebben om door te kunnen groeien. We zijn de Noorderlingen van de klassieke muziek en horen thuis in Groningen, City of Talent.

Richard Wagner heeft ooit gezegd. *"Muziek is de taal van de passie."* Wij wensen dat deze passie voor de muziek in Noord-Nederland inderdaad op steviger grond komt te staan. Wij hopen van harte dat u het advies wilt heroverwegen, en verzoeken u om onze aanvraag alsnog positief te beoordelen. Mocht aanvullende informatie gewenst zijn, dan kunt u te allen tijde contact met mij opnemen.

Met vriendelijke groet, namens bestuur en artistieke leiding,

Anna de Vries
Zakelijk leider Haydn Jeugd Strijkorkest

Bijlage: Opiniestuk Dagblad van het Noorden